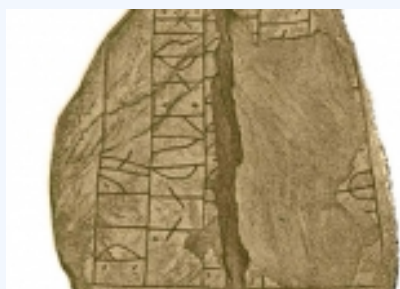

LANGÅ RUNESTEN

8870 Langå

Langåstenen III efter restaurering og genrejsning 2015.

1: Langåstenen III optegnet af Wimmer, 2: Runestenen var frem til 2015 opsat vandret, 3: Parti fra Gudenåen ved Langå, tæt på
1899-1901 med runeteksten X (rejste denne) men er nu restureret og genopsat lodret som runestenens fundsted.
sten (efter Y) sin broder, en meget god Thegn oprindelig i vikingetiden.

Administration

Ejerforhold
Oprettet
Sidste rettelse
Tilsyn og beskadigelser
Pleje, skiltning og 100 m.-zone
FREDNINGSNR.
STEDNR.

Langå Kirke
2015
05-2015
[Kulturstyrelsen](#)
[Randers Kommune](#)
[2112-33](#)
[130707-23](#)

Find Fortidsmindet med GPS

GPS
Længdegrad 9.89189
UTM-system

Breddegrad 56.394702
E 555056 N 6250367

Beskrivelse

Runestenen ved Langå Kirke

Runesten er mindsten fra vikingetiden og tidlig middelalder. Stenene er typisk opstillet af en person til minde om en slægtning, en god ven eller kollega. Stenene blev oftest stillet ved vejkrøds, vadesteder eller andre vigtige mødesteder.

De fleste af de godt 200 runesten, som er bevaret til i dag, står ved eller i kirker. Det har været udbredt at genbruge runestenene til bygningssten, da man opførte de romanske stenkirker i 1100 og 1200-tallet. Runestenene er senere genfundet under omsætning af kirkemure, kirkediger og opgravning af gulve. Runestenene har været hugget til kvadersten, slået itu til murfyld eller lagt hele som syldsten eller tærskelsten. Allerede fra midten af 1600-tallet havde man fået interesse for runestenene, og de blev beskrevet og tolket af bl.a. Ole Worm. Mange af stenene blev fragtet til København og placeret i Kongens Samling.

Fra midten af 1800-tallet begyndte man rundt i landet at indsamle og passe på runestenene, blandt andet ved at opstille dem ved kirkerne. Man så kirken som repræsentant for den særligt danske historie, og derfor var det naturligt at placere runestenene ved kirken. I Østjylland kan du ved kirkerne i Ålum, Sønder Vinge, Øster Bjerregrav, Laurbjerg, Grensten, Skjern, Vester Tørslev, Verring, Kolind, Rimsø og Øster Alling opleve andre af vikingetidens flotte runesten.

Vikingetiden var en brydningstid mellem årtusinder gammel hedensk tro og den "importerede" kristendom, og det er i den tid, at de første danske kirker grundlægges. Udgravninger ved f.eks. Hørning og Lisbjerg kirke har vist, at vikingetidens kirker var små træbyggede kirker, som i middelalderen ofte blev erstattet af solide romanske stenkirker. Ved Moesgård Museum kan du se en rekonstruktion af den træbyggede stavkirke fra Hørning Kirke, hvorfra der også kendes en meget rigt udstyret kvindegrav - en såkaldt kammergrav - anlagt i et træbygget kammer.

Med seks runesten er Langå det sogn i Danmark, hvor der er fundet flest runesten. Alle runestenene er i årenes løb blevet kløvet eller slået i mindre stykker for at blive genbrugt til bygning af kirken, broer eller veje. Vikingetidens mindsten var helt op i 1800-tallet eftertragtede byggesten.

Først med Naturfredningsloven i 1937 blev bevaring af runesten og fortidsminder sikret.

Selvom der er fundet seks runesten i Langå, er runestenen ved kirkens tårn dog den eneste, som stadig er i byen. En af stenene (Langåstenen 4) er udstillet på Museum Østjylland i Randers, de fire øvrige er forsvundet.

Runestenen på Langå Kirkegård, Langåstenen 3, er fra den sene del af vikingetiden, omkring år 970-1020. Den bevarede del af runerne fortæller, at stenen er rejst af en viking til minde om sin bror, der var en velrespekteret storbonde (thegn).

Den bevarede runeindskrift: "X (rejste denne) sten (efter Y) sin broder, en meget god thegn" viser, at der er fem runeband, som begynder længst til højre på stenen og løber såkaldt "bustrofedon" - slangeformet, hvor skriften skifter retning fra linje til linje.

Runeskriften er vikingetidens såkaldte "futhark"- alfabet (Se illustration 5) som har sit navn efter alfabetets første 6 tegn. Ordet "thegn" på Langåstenen 3 er ristet med en indskudsvokal; "thegæn", hvilket daterer runestenen til slutningen af vikingetiden. Det 16-tegn lange Futhark-alfabet er runeskriftens 2. fase. I vikingetiden afløste det jernalderens 24-tegns runealfabet. Runeskriften kan opfattes, som et selvstændigt skandinavisk modstykke til det latinske alfabet som opstod omkring 200 e. Kr., men som først vandt indpas i Norden i løbet af middelalderen i 1400-tallet.

Langåstenen 3 blev fundet i kærret syd for Langå i efteråret 1861. Det var meningen, at stenen skulle bruges i forbindelse med brobyggeri, og selvom stenhuggeren så runerne, kløvede han den. Runerne på stenens højre halvdel blev måske hugget bort, idet han frygtede, at stenen skulle blive taget fra ham. Fundet af runestenen blev dog opdaget, og stenen blev fragtet til kirkegården, hvor den har været lige siden.

Runestenen har ligget ned i mange år med nogle af runerne dækket af jord. Da syren i jorden var ved at ødelægge stenens overflade, var det nødvendigt at få stenen restaureret og rejst op. Det er lokale borgere, virksomheder og foreninger samt provstiet og en fond, som har doneret penge, så det i 2015 blev muligt at restaurere og genrejse runestenen, der i dag står lodret, som den gjorde i vikingetiden med runeindskriften på højkant.

Se også fortællingen af Lisbeth Imer fra Nationalmuseet om de danske runesten herunder:

